



Investigation of summarization skills of primary school students

İlkokul öğrencilerinin özetleme becerilerinin incelenmesi

Yasemin Kuşdemir¹
Ceren Meral Düşünsel²
Mücahit Çelik³

Abstract

In order to understand a text or a book better and enhance the comprehension skills, a great number of strategies and methods is used in the process of reading. One of these is summarizing strategy that is employed after reading. Summarizing is the creation of a text corresponding to the original text on a small scale as its shorter form, by keeping the main theme and content of a text and through excluding less important information and details. The objective of this research made is to analyze the primary school fourth-grade students' summarizing skills. Summarizing skills have been analyzed in accordance with the subtitles that are shortening the outlined text and identifying the essential information, and writing title for the text summarized. The research was carried out with the participation of 247 students, in the center of Kırıkkale province in the academic year 2016-2017. Within the scope of study, "Interview Form Related to Summarization for the Primary School 4th-Grade Students", "Summarizing Strategies Scoring Scale" and a narrative text have been used. 173 of students participated in the research have stated that they like both reading and writing; 40 of them have expressed that they prefer to read books mostly and 16 of

Özet

Bir metni veya kitabı daha iyi anlamak, anlama becerilerini geliştirmek için okuma sürecinde pek çok strateji ve yöntem kullanılmaktadır. Bunlardan biri de okuma sonrasında kullanılan özetleme stratejisidir. Özetleme, bir metnin ana fikrini ve muhtevasını koruyarak, daha az önemli olan bilgi ve ayrıntıların çıkarılması yoluyla asıl metinden daha kısa olan küçük ölçekte bir benzeri olan bir metnin oluşturulmasıdır. Yapılan bu araştırmanın amacı ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin özetlemeye ilişkin becerilerin incelenmesidir. Özetleme becerileri, özetlenen metni kısaltma ve önemli bilgileri belirleme ile yazılan özete başlık yazma alt başlıklarına göre analiz edilmiştir. Araştırma 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Kırıkkale il merkezinde 247 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplamak için "İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencileri İçin Özetlemeye Yönelik Görüşme Formu", "Özetleme Stratejileri Puanlama Ölçeği" ve hikâye edici bir metin kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin 173'ü hem okumayı hem de yazı yazmayı sevdiğini; 40'ı kitap okumayı, 16'sı ise yazı yazmayı daha çok tercih ettiğini belirtmiştir. Araştırma sonuçlarının göre bu öğrencilerden 116'sının sınıf öğretmeni kadın; 130'unun sınıf öğretmeni ise erkektir.

¹ Dr., Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, yaseminkusdemir@kku.edu.tr

² Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, c_meral_dusunsel@hotmail.com

³ Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, mucahit025@gmail.com

them had rather to write. According to the research results, 116 of these students have a female classroom teacher and for 130 of them, their classroom teacher is male. The average scores pertaining to the variables for students to be able to write the summary of narrative texts, write a suitable title for the summary, distinguish essential information and make reductions in the summarized texts are at low level. Students' summarizing skills differ significantly according to gender and female students are understood to be more successful than male ones. When considered the variable of teacher's gender, it is understood that the students whose classroom teacher is male are more successful in writing a summary. Additionally, a significant relation between the scores for students' being able to write summary and student gender and teacher gender has been found out. When the scores for students' being able to write a title for the summary text which they have already written is analyzed, it has been determined that the averages of writing title for the students who have learnt how to summarize from their parents or friends are higher than the general average.

Keywords: Summarization; Reading; Reading Comprehension Strategy.

[\(Extended English summary is at the end of this document\)](#)

1. Giriş

Okuma, insan hayatında önemli etkileri olan bir dil becerisidir. İyi bir okuma becerisine sahip olmak bireye akademik başarı, kaliteli iletişim, farklı kültür ve fikirlere yönelik geniş bakış açısı kazandırabilmektedir. Teknik gelişmelere paralel olarak okuma araçları (dijital araçlar – basılı kitaplar) çeşitlense de okumanın kendisi bilgiye ulaşma yolları arasındaki önceliğini korumaktadır. Bağımsız bir okur-yazar olabilmek için bilgiye ulaşmış olmak da aslında tek başına yeterli değildir. Metindeki anlamı kavrayabilmek ve özü yakalayabilmek, elde edilen bilgiyi kullanabilmek, tecrübe ve gözlemlerle anlamı zihinde yapılandırarak dönüştürüp yeni ve özgün fikirler üretebilmek asıl gayedir. Bunu gerçekleştirebilmek için okuyucunun metinle (/kitapla) olan meşguliyeti bir takım teknik ve araçların kullanımını gerektirmektedir. Bu bakış açısı, okuduğunu anlama sürecini sıradan bir okuma alışkanlığı yahut boş zamanlarda kitap okuma eylemi olmaktan da uzaklaştırmaktadır. Yetkin bir okur olmak okuduğunu anlamak için okumanın başından sonuna kadar zihinsel emek harcamayı beraberinde getirmektedir.

Okuma, zihinsel ve psiko-motor becerilerin birlikte hareket etmesiyle yazıdan anlam çıkarma etkinliği, yazının anlamlı bir hale gelmesidir (Sever, 2004: 11). Okuma bilinci gelişmiş olan birey, neyi, nasıl ve ne zaman okuması gerektiğinin farkına varır, okuma becerisinin yaşama dair bir değer taşıdığını bilir ve bu beceriyi hayatının bir parçası haline getirir. Diğer yandan okuma

Öğrencilerin hikâye edici metinlerin özetini yazabilme, özete başlık yazabilme, önemli bilgileri seçebilme ve özet metinlerde kısaltma yapabilme değişkenlerine ait ortalama puanları düşük seviyededir. Öğrencilerin özet yazabilme becerileri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir ve kızların erkeklere göre daha başarılı olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmen cinsiyeti değişkeni dikkate alındığında, sınıf öğretmeni erkek olan öğrencilerin özet yazmada daha başarılı olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, öğrencilerin özet yazabilme puanları ile öğrenci cinsiyeti ve öğretmen cinsiyeti arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin yazdıkları özet metne başlık yazabilme puanları incelendiğinde, özet yazmayı anne-babalarından veya arkadaşlarından öğrenen öğrencilerin başlık yazabilme ortalamalarının genel ortalamadan yüksek olduğu belirlenmiştir.

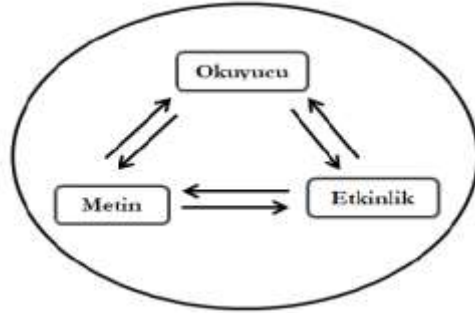
Anahtar Kelimeler: Özetleme; Okuma; Okuduğunu Anlama Stratejisi.

becerisi, konuşma ve dinleme becerileri gibi kendiliğinden gelişmez, bir eğitim süreci gerektirir (Güneyli, 2003: 32). Okuduğunu anlama süreci, yazılı metinleri anlamayı, yorumlamayı ve metinlerdeki anlamı metin türüne, amaca ve duruma uygun kullanmayı içeren aktif ve karmaşık bir süreç olarak ifade edilmektedir (Ertem, 2014: 52). İyi okuyucuların okuma sürecinde, *okuduğunu anlama strateji ve tekniklerini* kullandıkları bilinmektedir. Yapılan araştırmalarda (Batmaz, 2017; Aktaş, 2015; Yılmaz ve Top, 2015; Gürbüz, 2014; Sulak, 2014; Bozpolat, 2012; Kanmaz, 2012; Ayçin, 2009; Çakıroğlu, 2007; Pilten, 2007) anlama stratejilerini öğrenmenin ve kullanmanın okuduğunu anlama düzeyini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Okuma eğitiminin temel hedefi de aslında okuduğunu anlama becerilerini geliştirebilmektir. Anlama kabiliyetinin gelişmesi belirli stratejileri bilme, öğrenme ve kullanmayı gerektirmektedir ki esasen bu “yetkin okur” olmanın da temel dayanağı olmaktadır. Metni okuyan kişi, ana fikri bulmak, konuya hâkim olabilmek ve yazarın açık veya örtülü niyetini kavrayabilmek için strateji ve teknikleri kullanmalı, bazı etkinlikleri gerçekleştirmelidir. İlkokuldan başlayarak pek çok eğitim kademesinde verilen okuma eğitimi, okuduğunu anlama stratejilerinin-tekniklerinin öğretimini ve kullanılmasını kapsamalıdır. Özellikle küçük yaşlardan itibaren öğrencilere bir metni okurken neler yapmaları gerektiğinin öğretilmesi ustalaşmış/maharetli okuyucular olmasına hizmet edecektir. Okuma eğitimi alan bireyin metni seslendirmenin yanında anlama içinde gayret etme bilincini kazanması mühimdir. Anlama, okuma anında metin ve metinle ilgili yapılacak işlemlerin bilinmesiyle yakından ilişkilidir.

İyi bir okuyucu okuma öncesinde bir amaca sahiptir, metni gözden geçirir, ana hatlarıyla tarar, metinde nelerden söz edildiği hakkında hipotezler ileri sürer. Okuma esnasında metni baştan sona kadar okur. Bazen okumalarını tekrarlayabilir, okuduğu metinle ilgili notlar alabilir, okuduklarıyla ileri sürdüğü tahminlerini kontrol eder. Metinle ilgili özetlemeler yapar, metinde ileri sürülen düşünceleri araştırır, kendi ön bilgileriyle karşılaştırır, yazarla kendi düşünceleri arasında kritikler, çözümler, yorumlamalar yapar (Ercişan ve Erzen, 2010: 23)

Okuma esnasında, sürece dâhil olan unsurlar Şekil 1’de sunulmuştur (Fox ve Alexander, 2009: 228; Sweet ve Snow, 2002; Reutzel ve Cooter, 2009: 154; Akt: Kuşdemir, 2014):

Şekil 1: Okuduğunu anlama sürecinin temel unsurları



Şekil 1’de belirtilen ve okuma sürecinde uygulanabilecek etkinlikler genel olarak aşağıdaki gibi sınıflandırılmaktadır (Akyol, 2012: 35-53):

1- Okuma Öncesi Etkinlikler:

- Göz gezdirme
- Okuma için amaç belirleme
- Ön bilgileri kullanma
- Görsel öğeler ve başlıklardan hareketle, metnin içeriğine ilişkin tahminlerde bulunarak beyin fırtınası yapma

2- Okuma Sırasında Yapılabilecek Etkinlikler:

- Akıcı bir şekilde okuma
- Anlamayı kontrol etme
- Ana stratejileri destekleyecek yardımcı stratejileri kullanma

3- Okuma Sonrasında Yapılabilecek Etkinlikler:

a) Özet çıkarma

c) Değerlendirmeler yapma

Okuma sonrasında anlama düzeyini geliştirmek üzere kullanılan stratejilerden ve etkinliklerden biri de özetlemedir. Okunan metnin anlamından kopmadan kısaltılmasını ifade eden özetlemenin okuyucuya pek çok yararı vardır. Hem öğretmene hem de öğrenciye olumlu katkılar sunan özetleme öğrenciye ana fikri fark etme, kendi anlama düzeyini kontrol etme, karar verme ve sıralama imkânı sağlamaktadır. Özetleme, öğretmene de öğrencisinin metindeki önemli bilgileri seçme ve anlama kabiliyeti hakkında deliller sağlayabilmektedir (Westby, Culatta, Lawrence, Hall-Kenyon, 2010: 276). Öğrencilere okuduklarını ve düşündüklerini metnin içeriğiyle tutarlı hale getirme fırsatı veren özetleme aynı zamanda yazılı anlatımın-özetlemenin gerektirdiği bir dizi kural ve ilkenin kullanımına ilişkin geri bildirim (Beydoğan, 2010: 15) sunmaktadır.

Aslında, konuyla ilgili deneyim sahibi birçok kişi özetlemenin çocuklar için çok zor olduğu konusunda hem fikirdirler. Çocuklar çoğunlukla metinlerin güzel ve iyi yazılmış özetlerini üretebilmek için pratiğe ve yönlendirilmeye ihtiyaç duymaktadır. İlginçtir, araştırmalar özetlerken öğretim ve uygulamanın yalnızca öğrencilerin metni özetleme becerisini geliştirdiğini değil, aynı zamanda metin içeriğini genel olarak anlamalarını geliştirdiğini ileri sürmektedir. Böylece, özetleme eğitimi, öğrencilerin hem metni özetleyebilme yeteneklerini geliştirme hem de metinleri anlama ve hatırlama yeteneklerini ilerletme amaçlarını karşılamaktadır (Duke & Pearson, 2008: 221).

Özetleme çalışmalarında öğrencinin kaynak metni anlaması yapılandırılacak yeni metnin de esasını oluşturur. Bu nedenle özetleme eğitiminde öncelikli olarak üzerinde durulması gereken nokta anlama çalışmalarıdır. Metni anlama, kaynak metindeki kodların çözümü ve zihinde bir dizi işlem sonrası yapılandırılması ile mümkündür (Erdem, 2012: 39). İyi bir özet metin nasıl olmalıdır? Öncelikle özet yazmadan önce özetlenecek metnin ana fikrinin doğru anlaşılması gerekmektedir. Konunun ne olduğu belirlenmeli, ana fikir bir cümle ile ifade edilmelidir. Okuyucunun metnin türü hakkında fikir sahibi olması da özetleme işini kolaylaştırabilir. Metin türü hakkında doğru karar vermek okuyucuya metin yapısı ve ayrıntılarla ilgili çalışma fırsatı sağlar. Özellikle önemsiz bilgiler ve tekrarlanan ayrıntılar ile okuyucunun yorumları/fikirleri özet metinde bulunmamalıdır. Bulut (2006) tarafından özetlemeye yönelik geliştirilen ölçekte özetleme ölçütleri şu şekilde belirlenmiştir:

1. Özete uygun başlık yazmak,
2. Yazıyı kâğıt yüzeyine uygun bir biçimde yerleştirmek,
3. Noktalama işaretlerine ve imlâya dikkat etmek,
4. Özetlemede paragraf yapmak,
5. Konuya bağlı kalmak,
6. Kendi kelime ve cümlelerini kullanmak,
7. Özeti orijinal metinden kısa olmak,
8. Yardımcı fikirlere yer vermiş olmak,
9. Özete ana fikri yazmış olmak,
10. Özeti konunun akışına uygun yazmış olmak.

Özet metnin okuyucunun kendi cümleleri ile yazılması da önemli bir husustur. O halde yazar tarafından yazılan uzun cümleler anlamı kaybetmeden nasıl kısaltılabilir? “Bir cümleyi özetlemek için, cümle içindeki gereksiz kelimeleri çıkarılmalıdır. Aynı anlama gelen cümle gruplarının yerine eş anlamlı bir özet kelimesi kullanılabilir. Bu aşamada sadece cümlelerin ana fikrini ifade eden ana kelimeleri kullanmak yeterlidir. Mümkün olduğu kadar az kelime (Mikulecky ve Jeffries, 1996: 167) ile cümle veya paragrafın anlamı verilmeye çalışılmalıdır. Özetlemeyi yeni öğrenenlerin ve derslerde akademik görevleri yerine getirmek için özet yazan öğrencilerin özet çıkarırken karşılaştıkları zorluklar sıralandığında (Kelley ve Grace, 2007: 156) aşağıdaki liste oluşmaktadır:

- Önemli olanı dâhil etmiyorlar.
- Neyin önemli olduğunu bilmiyorlar.
- Çok fazla bilgiyi dâhil ediyor, özetlemek yerine yeniden anlatıyorlar.
- Yeteri kadar bilgiyi dâhil etmiyorlar.
- “Kendi cümlelerini” nasıl kullanacaklarını bilmeyip metni kopyalıyorlar.

• *Ana fikri ya da destekleyici ayrıntıları atlıyorlar.*

Özet çıkarma veya özetleme işi okunan ya da dinlenen metinlerin daha iyi anlaşılmasına, anlaşılmanın zihinde yapılandırılarak kalıcılığının sağlanmasına yardımcı olabilir (Göçer, 2014: 177). Bu özellikler dikkate alındığında özet yazmanın anlama, hatırlama, tasnif, karşılaştırma ve bunlara ek olarak anlamlı metin oluşturma gibi becerilerin geliştirilmesine hizmet ettiği belirtilebilir.

2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlamının bir bileşeni olarak özetlemeye ilişkin becerilerinin incelenmesidir. Araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1-İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin hikaye edici metinleri özetleyebilme durumları nedir?

2-İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin hikaye edici metinleri özetleyebilme durumları

- Cinsiyete göre;
- Öğretmenin cinsiyetine göre;
- Okul veya öğretmen değiştirme durumuna göre;
- Okuma veya yazma tercih durumlarına göre;
- Yazılan özetin kontrol edilme durumuna göre;
- Özet yazma sıklığına göre;
- Özetlemeyi kimden öğrendiğine göre
- Özet yazarken zorlanma durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

3. Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren-örneklem, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve çözümlenmesi hakkında bilgi verilmektedir.

3.1. Araştırma Modeli

Kırıkkale il merkezindeki devlet okullarında dördüncü sınıfa devam eden öğrencilerinin özetleme becerilerini incelemeyi amaçlayan bu araştırmada betimsel model kullanılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Kırıkkale il merkezindeki ilkökullarda öğrenimlerine devam eden dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Evreni temsil edecek olan örneklem grubunun belirlenmesinde şu adımlar izlenmiştir: Öncelikle Kırıkkale İl Milli Eğitim Müdürlüğünden il merkezindeki ilkökulların sayısı, bu okullardaki sınıf sayısı ve öğrenci dağılımının belirtildiği liste alınmıştır. Bu listeye göre 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Kırıkkale il merkezindeki 39 ilkökulda 3702 dördüncü sınıf öğrencisi öğrenim görmektedir. Araştırmanın örneklem seçiminde uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme yöntemi kullanılmasının gerekçesi, araştırmacının maliyet, zaman, kolay erişilebilirlik gibi etkenlerin de göz önüne alınmış olmasıdır. Araştırmanın örnekleme, Cohen, Manion ve Morrison (2007) tarafından belirtilen %90 güvenilirlik düzeyinde 5000 ve üzerinde 258 olması gereken sayı ölçütü alınarak belirlenmiştir. Buna göre 285 ilkökul dördüncü sınıf öğrencisine ulaşılmış olmasına rağmen yazıların okunamaması, veri toplama aracındaki maddelerin çoğunluğunun boş bırakılması veya verilen cevapların değerlendirmeye alınmayacak nitelikte olması sebebiyle 247 öğrencinin doldurduğu veri toplama aracı işleme alınmıştır.

Tablo 1. Örneklem ile ilgili genel bilgiler

Öğrencilerin Cinsiyeti		Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Öğretmenlerinin Cinsiyeti		Öğrencilerin Öğretmen (Okul) Değişimi		Öğrencilerin Okuma-Yazma Tercihleri			
Kız	Erkek	Kadın	Erkek	Değişti	Değişmedi	Kitap Okuma	Yazma	Kitap Okuma-Yazma	Hiçbiri
132	115	116	130	137	101	40	16	173	17
Genel Toplam :		247							

3.3. Veri Toplama Araçları

Verileri toplamak için araştırmacılar tarafından geliştirilen “*İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencileri İçin Özetlemeye Yönelik Görüşme Formu*” ve çalışmaya katılan öğrencilerin yazdıkları özet metinler doküman olarak kullanılmıştır. Özet metinlerin incelenmesi ve puanlanması “*Özetleme Stratejileri Puanlama Ölçeği*” ile yapılmıştır.

İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencileri İçin Özetlemeye Yönelik Görüşme Formu: Formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencileri tanımaya yönelik sorular bulunmaktadır: öğrencinin cinsiyeti, sınıf öğretmeninin cinsiyeti, öğrencinin okul veya sınıf değiştirme durumu ve öğrencinin okuma veya yazma tercihi sorularıdır. İkinci bölümde, öğrencilerin özet yazma ve öğrenme süreciyle ilgili görüşlerine yönelik sorular bulunmaktadır. Üçüncü bölümde öğrencilerin okuyup özetlemeleri için hikâye edici bir metin vardır.

Özetleme Stratejileri Puanlama Ölçeği: Özçakmak (2015) tarafından geliştirilen bu ölçekte *özetleme stratejileri* ana başlığı altında 8 alt başlık bulunmaktadır. Bu ölçekten alınabilecek toplam puan 100’dür:

- *Başlık yazma* (10)
- *Bakış açısını doğru kullanma* (10)
- *Önemli bilgiyi seçme* (30)
- *Önemsiz bilgiyi silme* (10)
- *Metin dışı bilgiye yer vermeme* (10)
- *Tutarlı yazma, kısaltma* (10)
- *Anlatım kipini doğru kullanma* (10)

Hikâye Edici Metin: Öğrencilerin okuyup özetlemeleri için “*Bayrağımızın Altında*” adlı hikâye edici metin kullanılmıştır. Metin, Halide Edip Adıvar’ın hikâyeler ve mektuplardan oluşan *İzmir’den Bursa’ya* adlı kitabından kısaltılarak yeniden düzenlenen hikâye edici bir metindir. 353 kelimedenden oluşan hikâye edici bu metin MEB Talim ve Terbiye Kurulu’nun Türkçe 2008 yılında ders kitabı olarak kabul ettiği kitaptan alınmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, 2017 yılında ocak, şubat ve mart aylarında araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Veri toplama aracının uygulanması iki oturum şeklinde gerçekleştirilmiştir: İlk oturumda “*İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencileri İçin Özetlemeye Yönelik Görüşme Formu*” uygulanmıştır. Bu uygulama ortalama 25 dakika sürmüştür. İkinci oturumda öğrenciler “*Bayrağımızın Altında*” adlı metin öğrencilere dağıtılmış, bir veya iki kez okumaları için makul miktarda süre verilmiştir. Öğrenciler okumayı tamamladıktan sonra metinler toplanmış ve özetini yazmaları için öğrencilere çizgili boş çalışma kağıdı verilmiştir. Öğrenciler, ortalama 15-45 dakika içinde özeti yazarak tamamlamışlardır.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Verilerin çözümlemesinde öncelikle toplanan form ve özetlerin sayımı ve tasnifi yapılmıştır. Bu aşamada okunamayan özetler ve değerlendirme için yeterli olmayan formlar çözümlemeye dâhil edilmemiştir. Öğrencilerin yazdıkları özetler “*Özetleme Stratejileri Puanlama*

Ölçeği” kullanılarak puanlanmıştır. Tüm veriler bilgisayar üzerinde istatistik paket program kullanılarak çözümlenmiştir.

Araştırma kapsamında ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin özet yazma becerilerinin incelenmesi amaçlanmıştır ve bu genel amaç doğrultusunda öğrencilerin özet, başlık yazma, önemli bilgileri belirleme ve kısaltabilme becerilerine ait puanlarının cinsiyet, öğretmen cinsiyeti, sınıf değiştirme durumları ve okuma-yazma tercihleri değişkenlerine ait kategorilerde anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Ayrıca dördüncü sınıf öğrencilerinin özet yazma becerilerinin incelenmesi amacıyla, özet yazarken zorlanma durumları, özet yazmayı kimden öğrendikleri, özetlerinin kim tarafından kontrol edildiği ve özet yazma sıklıklarına ait bazı istatistikler sunulmuştur.

4. Bulgular

4.1. İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Hikâye Edici Metinleri Özet Yazabilme Durumlarının İncelenmesi

Araştırmaya katılan öğrencilerin özet yazabilme, yazılan özete başlık yazabilme, kaynak metindeki önemli bilgileri seçebilme ve özet metinlerde kısaltma yapabilme değişkenlerine ait betimsel istatistikler Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Özet yazabilme durumuna ilişkin betimsel istatistikler

Değişken	N	Min.	Max.	Ortalama	Çarpıklık	Basıklık
Özetleme Genel Puanı	247	3	85	32,95	,65	-,38
Özete Başlık Yazma	247	0	10	2,88	,94	-1,10
Özette Önemli Bilgiye Yer Verme	247	5	30	10,24	1,35	1,36
Kaynak Metni Kısaltma	247	0	10	2,31	1,18	,06

Tablo 2’ye göre dördüncü sınıf öğrencilerinin özet yazabilme, başlık yazabilme, önemli bilgileri seçebilme ve özet metinlerde kısaltma yapabilme değişkenlerine ait ortalama puanları düşük seviyededir. Min ve max değerleri incelendiğinde de öğrencilerin bu değişkenlere ait puan ranjlarının geniş bir aralığa sahip olduğu söylenebilir. Çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde ise, özet puanı değişkenine ait çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1 ve +1 aralığında yer almasından dolayı özet puanına ait dağılımın normal olduğu söylenebilir. Ancak, başlık yazabilme, önemli bilgileri seçebilme ve özet metinlerde kısaltma yapabilme değişkenlerine ait çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1 ve +1 arasında yer almadığı bu nedenle bu değişkenlere ait puanların normal dağılıma sahip olmadığı görülmektedir.

Dördüncü sınıf öğrencilerinin özet yazabilme puanlarına ait çarpıklık ve basıklık değerleri, cinsiyet ve öğretmen cinsiyeti değişkenlerinin alt kategorilerinde -1 ile +1 arasında yer almasından dolayı özet yazabilme puanlarının bu değişkenlerin kategorilerinde normal dağılıma sahip olduğu, ancak sınıf değişimi ve okuma-yazma tercihi değişkenlerinin alt kategorilerinde -1 ile +1 arasında yer almamasından dolayı özet yazabilme puanlarının bu kategorilerde normal dağılıma sahip olmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle dördüncü sınıf öğrencilerinin özet yazabilme puanlarının, cinsiyet ve öğretmen cinsiyeti değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenirken parametrik testler, sınıf değişimi ve okuma-yazma tercih değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenirken nonparametrik testlere yer verilmiştir. Değişkenlere ait kategori sayısının iki olması durumunda parametrik testlerden bağımsız örneklem t testi, nonparametrik testlerden Mann-Whitney U testi, kategori sayısının ikiden fazla olması durumunda parametrik testlerden Tek Yönlü ANOVA, nonparametrik testlerden Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3.Özet yazabilme genel puanı ve değişkenlerin karşılaştırılması

T Testi	Grup	N	Ortalama	sd	t	p
Öğrenci Cinsiyeti	Kız	132	35,48	245	2,29	0,02
	Erkek	115	30,04			
Öğretmen Cinsiyeti	Kadın	116	30,30	244	2,11	0,03
	Erkek	130	35,44			
Mann Whithney U Testi	Grup	N	Sıra Ortalama	Sıra toplamı	U	p
Öğretmen-Okul Değişimi	Evet	137	125,76	17228,50	6061,5	0,1
	Hayır	101	111,01	11212,50	0	0
Kruskal Wallis Testi	Grup	N	Sıra Ortalama	sd	Ki-Kare	P
Okuma-Yazma Tercihi	Kitap	40	132,94	3	2,80	0,42
	Yazı	16	98,00			
	Hem kitap hem yazı	173	123,97			
	Hiçbiri	17	120,56			

Tablo 3'teki T Testi sonuçları incelendiğinde, dördüncü sınıf öğrencilerinin özetleme genel puanları öğrencinin cinsiyet ve öğretmen cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermektedir ($t_c(245)=2,29$, $p<0,05$; $t_{oc}(244)=2,11$, $p<0,05$). Bu farklılık öğrenci cinsiyetlerine göre ele alındığında kız öğrencilerin lehinedir. Öğretmen cinsiyeti bakımından ise öğretmeni erkek olan öğrencilerin lehinedir. Bu bulguya göre, öğrencilerin özet yazabilme puanları ile öğrenci cinsiyeti ve öğretmen cinsiyeti arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu söylenebilir. Tablo 2'de yer alan Mann Whithney U Testi ve Kruskal Wallis Testi sonuçları incelendiğinde dördüncü sınıf öğrencilerinin özet yazabilme puanlarının sınıf değişme durumu ve okuma yazma tercihlerine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$). Başka bir ifadeyle, dördüncü sınıf öğrencilerinin özet yazabilme puanları sınıfını değişen ve değişmeyen öğrencilerde benzerlik gösterdiği ifade edilebilir. Öte yandan okuma-yazma tercihlerinin de öğrencilerin özet yazabilme puanları arasında bir farklılık oluşturmadığı söylenebilir.

Dördüncü sınıf öğrencilerinin başlık yazabilme puanlarına ait çarpıklık ve basıklık değerleri, cinsiyet, öğretmen cinsiyeti, sınıf değişimi ve okuma-yazma tercihi değişkenlerinin alt kategorilerinde -1 ile +1 arasında yer almamasından dolayı başlık yazabilme puanlarının bu değişkenlerin kategorilerinde normal dağılıma sahip olmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle dördüncü sınıf öğrencilerinin başlık yazabilme puanlarının, cinsiyet ve öğretmen cinsiyeti, sınıf değişimi ve okuma-yazma tercihi değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenirken nonparametrik testlere yer verilmiştir. Değişkenlere ait kategori sayısının iki olması durumunda Mann-Whitney U testi ikiden fazla olması durumunda Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Özete başlık yazabilme puanları

Mann Whithney U Testi	Grup	N	Sıra Ortalama	Sıra toplamı	U	p
Cinsiyet	Kız	132	119,33	15751,00	6973,00	0,17
	Erkek	115	129,37	14877,00		
Öğretmen cinsiyeti	Kadın	116	122,94	14261,00	7475,00	0,88
	Erkek	130	124,00	16120,00		
Sınıf değişimi	Evet	137	121,60	16659,50	6630,50	0,49
	Hayır	101	116,65	11781,50		

Kruskal Wallis Testi	Grup	N	Sıra Ortalama	sd	Ki-Kare	
Okuma-yazma tercih	Kitap	40	111,50	3	2,32	0,51
	Yazı	16	123,31			
	Hem kitap hem yazı	173	126,53			
	Hiçbiri	17	121,03			

Tablo 4'te bulunan Mann Whithney U Testi ve Kruskal Wallis Testi sonuçları incelendiğinde dördüncü sınıf öğrencilerinin başlık yazabilme puanlarının cinsiyet, öğretmen cinsiyeti, sınıf değişme durumu ve okuma yazma tercihlerine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Başka bir ifadeyle, dördüncü sınıf öğrencilerinin başlık yazabilme puanları bu değişkenlerin alt kategorilerinde benzerlik göstermektedir.

Dördüncü sınıf öğrencilerinin önemli bilgileri belirleme puanlarına ait çarpıklık ve basıklık değerleri, cinsiyet, öğretmen cinsiyeti, sınıf değişimi ve okuma-yazma tercihi değişkenlerinin alt kategorilerinde -1 ile +1 arasında yer almamasından dolayı başlık yazabilme puanlarının bu değişkenlerin kategorilerinde normal dağılıma sahip olmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle dördüncü sınıf öğrencilerinin önemli bilgileri belirleme puanlarının, cinsiyet ve öğretmen cinsiyeti, sınıf değişimi ve okuma-yazma tercihi değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenirken nonparametrik testlere yer verilmiştir. Değişkenlere ait kategori sayısının iki olması durumunda Mann-Whitney U testi ikiden fazla olması durumunda Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. Kaynak metindeki önemli bilgileri belirleme puanları

Mann Whithney U Testi	Grup	N	Sıra Ortalama	Sıra toplamı	U	P
Cinsiyet	Kız	132	135,89	17937,00	6021,00	0,00
	Erkek	115	110,36	12691,00		
Öğretmen cinsiyeti	Kadın	116	116,09	13467,00	6681,00	0,08
	Erkek	130	130,11	16914,00		
Sınıf değişimi	Evet	137	125,11	17139,50	6150,50	0,09
	Hayır	101	111,90	11301,50		
Kruskal Wallis Testi	Grup	N	Sıra Ortalama	sd	Ki-Kare	
Okuma-yazma tercih	Kitap	40	136,81	3	10,25	0,01
	Yazı	16	78,66			
	Hem kitap hem yazı	173	124,75			
	Hiçbiri	17	121,71			

Tablo 5'teki Mann Whithney U Testi ve Kruskal Wallis Testi sonuçları, dördüncü sınıf öğrencilerinin kaynak metindeki önemli bilgileri belirleme puanları cinsiyetlerine ve okuma yazma tercihlerine göre anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir ($U_c = 6021,00$, $p < 0,05$; $X^2(3) = 10,25$, $p < 0,05$). Bu farklılık öğrenci cinsiyetlerine göre ele alındığında kız öğrencilerin lehinedir. Okuma yazma tercihleri açısından ise nonparametric post hoc testlerine göre bu farklılık kitap ve yazı kategorileri arasında kitabı seçenler lehine, hem kitap hem yazı ve yazı kategorileri arasında ise hem kitap hem yazıyı seçenler lehinedir. Yani, kitap okumayı tercih edenlerin yazı yazmayı tercih edenlere göre, hem kitap okumayı hem de yazı yazmayı tercih edenlerin sadece yazı yazmayı tercih edenlere göre önemli bilgileri belirleme puanları daha yüksektir. Bu bulgulara göre, öğrencilerin önemli bilgileri belirleme puanları ile öğrenci cinsiyeti ve okuma yazma tercihleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu söylenebilir. Tablo 4'te yer alan Mann Whithney U Testi sonuçları incelendiğinde dördüncü sınıf öğrencilerinin önemli bilgileri belirleme puanlarının öğretmenlerinin cinsiyetleri ve sınıf değişme durumlarına göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Başka bir ifadeyle, dördüncü sınıf öğrencilerinin önemli bilgileri belirleme

Tablo 7'den dördüncü sınıf öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu 183'ü (%74,09) özet yazmayı öğretmenlerinden öğrendiği anlaşılmaktadır. Geri kalan öğrencilerden ise 33'ü (13,36) anne-babalarından, 18'i (%7,29) kendileri, 5'i (%2,02) diğer kişilerden, 5'i (%2,02) hiç kimseden ve 3'ü (%1,21) arkadaşlarından öğrendiğini belirtmiştir. Tablo 7 incelendiğinde öğrencilerin başlık yazabilmeye yönelik genel ortalamasının 2,88 olduğu ve özet yazmayı öğrendikleri kişiler farketmeksizin minimum puanlarının 0 ve maximum puanlarının 10 olup, tüm gruplarda aynı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca özet yazma becerilerini öğrendikleri kişilere göre başlık yazabilme ortalamaları incelendiğinde, en yüksek ortalamaya özet yazmayı kendi başına öğrenen öğrencilerin sahip olduğu görülmektedir. Öte yandan, Tablo 7'de görüldüğü üzere; özet yazmayı hiç kimseden öğrenmeyen, anne-babalarından veya arkadaşlarından öğrenen öğrencilerin başlık yazabilme ortalamalarının genel ortalamadan yüksek olduğu, öğretmenlerinden veya diğer kişilerden öğrenen öğrencilerin ise başlık yazabilme puanlarının genel ortalamadan düşük olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7 incelendiğinde, dördüncü sınıf öğrencilerinin kısaltma yapabilme puanlarına ait genel ortalamasının 2,31 olduğu ve özet yazmayı öğrendikleri kişilere göre minimum puanlarının 0 olacak biçimde her grupta aynı olduğu ancak maximum puanların özet yazmayı öğrenilen kişi gruplarına göre 5 ile 10 arasında farklılaştığı görülmektedir. Kısaltma yapabilmeye ait puanlar bakımından en yüksek ortalamaya özet yazmayı anne-babasından öğrenen öğrencilerin sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, özet yazmayı kendi başına öğrenen öğrencilerin kısaltma yapabilme puanlarına ait ortalamasının genel ortalamadan yüksek olduğu ancak özet yazmayı hiç kimseden öğrenmeyen, öğretmenlerinden, arkadaşlarından veya diğer kişilerden öğrenenlerin kısaltma yapabilme puanlarına ait ortalamalarının genel ortalamadan düşük olduğu tespit edilmiştir. Tablo 7'de bulunan özet yazabilme puanları ele alındığında, genel ortalamasının 32,95 olduğu ve özet yazmayı öğrendikleri kişilere göre minimum puanlarının 3 ile 22 arasında, maximum puanların ise 37 ile 85 arasında farklılaştığı görülmektedir. Özet yazabilmeye ait puanlar bakımından en yüksek ortalamaya özet yazmayı kendi başına öğrenen öğrencilerin sahip olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin özet yazma sıklıkları ile ilgili bulgular Tablo 8'de yer almaktadır.

Tablo 8. İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin özet yazma sıklıkları

Özet Yazma Sıklığı	N	%	Başlık			Kısaltma			Özet Puanı		
			Ort.	Min	Max	Ort.	Min	Max	Ort.	Min	Max
Her zaman	61	24,7	3,61	0	10	2,30	0	10	32,57	7	79
Ara sıra	88	35,6	2,51	0	10	2,33	0	10	33,20	3	76
Öğretmen istediğinde	90	36,4	2,79	0	10	2,39	0	10	34,29	5	85
Hiç	7	2,8	2,86	0	10	0,00	0	0	17,29	5	31
Diğer	1	0,4	0,00	0	0	10,0	10	10	23,00	23	23
Toplam	247	100	2,88	0	10	2,31	0	10	32,95	3	85

Tablo 8'e göre ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin çoğunluğu 90'ı (%36,4) öğretmen istediği zaman özet yazdığını ifade etmiştir. Geri kalan öğrencilerden ise 88'i (13,36) ara sıra, 61'i (%24,7) her zaman, 1'i (%0,4) diğer sıklıkta özet yazdığını, 7'si (%2,80) hiç özet yazmadığını belirtmiştir. Tablo 8 incelendiğinde öğrencilerin başlık yazabilmeye yönelik genel ortalamasının 2,88 olduğu ve özet yazma sıklıkları farketmeksizin minimum puanlarının 0 olacak biçimde her grupta aynı olduğu ancak maximum puanların özet yazma sıklıklarına göre 0 ile 10 arasında farklılaştığı görülmektedir. Ayrıca özet yazma sıklıklarına göre başlık yazabilme ortalamaları incelendiğinde, en yüksek ortalamaya her zaman özet yazan öğrencilerin sahip olduğu görülmektedir. Öte yandan, Tablo 8'den anlaşılacağı üzere; ara sıra, öğretmen istediği zaman ve diğer sıklıklarda özet yazan öğrenciler ile hiç özet yazmayan öğrencilerin başlık yazabilme ortalamalarının genel ortalamadan düşük olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8 incelendiğinde, dördüncü sınıf öğrencilerinin kısaltma yapabilme puanlarına ait genel ortalamanın 2,31 olduğu ve özet yazma sıklıklarına göre minimum puanlarının 0 ile 10 arasında, benzer biçimde maximum puanlarının da 0 ile 10 arasında farklılaştığı görülmektedir. Kısaltma yapabilmeye ait puanlar bakımından en yüksek ortalamaya diğer sıklıklarda özet yazan öğrencilerin sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, ara sıra veya öğretmen istediği zaman özet yazan öğrencilerin kısaltma yapabilme puanlarına ait ortalamanın genel ortalamadan yüksek olduğu ancak her zaman özet yazan veya hiç özet yazmayan öğrencilerin kısaltma yapabilme puanlarına ait ortalamalarının genel ortalamadan düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tablo 8’de bulunan özet yazabilme puanları ele alındığında, genel ortalamanın 32,95 olduğu ve özet yazma sıklıklarına göre minimum puanlarının 3 ile 23 arasında, maximum puanların ise 23 ile 85 arasında farklılaştığı görülmektedir. Özet yazabilmeye ait puanlar bakımından en yüksek ortalamaya öğretmen istediği zamanlarda özet yazan öğrencilerin sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, ara sıra özet yazan öğrencilerin özet yazabilme puanlarına ait ortalamanın genel ortalamadan yüksek olduğu, ancak her zaman veya diğer sıklıkta özet yazan ve hiç özet yazmayan öğrencilerin özet yazabilme puanlarına ait ortalamalarının genel ortalamadan düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tablo 9’da öğrencilerin yazdıkları özet metinlerin kim tarafından kontrol edildiği ile ilgili analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 9. Yazılan özeti kim tarafından kontrol edildiğine dair dağılım

Özeti Kontrol Edilmesi	N	%	Başlık			Kısaltma			Özet puanı		
			Ort.	M in	Max	Ort.	Min	Max	Ort.	Min	Max
Hiç kimse	6	2,43	5,00	0	10	2,50	0	10	38,00	14	85
Arkadaş	5	2,02	2,00	0	10	0,00	0	0	25,40	10	46
Öğretmen	113	45,75	2,74	0	10	2,65	0	10	33,83	3	80
Anne-baba	83	33,60	3,39	0	10	2,11	0	10	31,80	4	75
Kendim	38	15,38	1,87	0	10	1,97	0	10	32,68	8	76
Diğer	2	0,81	5,00	0	10	2,50	0	5	40,00	38	42
Toplam	247	100	2,88	0	10	2,31	0	10	32,95	3	85

Tablo 9’a göre, dördüncü sınıf öğrencilerinin çoğunluğu 113’ü (%45,75) yazdıkları özet metinleri öğretmenlerinin kontrol ettiğini ifade etmiştir. Geri kalan öğrencilerden ise 83’ü (%33,60) anne-babalarının, 38’i (%15,88) kendilerinin, 5’i (%2,02) arkadaşlarının, 2’si (%0,81) diğer kişilerin kontrol ettiğini, 6 (%2,43) öğrenci ise hiç kimsenin kontrol etmediğini ifade etmiştir. Tablo 9 incelendiğinde öğrencilerin başlık yazabilmeye yönelik genel ortalamasının 2,88 olduğu ve özetlerin kim tarafından kontrol edildiği farketmeksizin minimum puanlarının 0 ve maximum puanlarının 10 olacak biçimde her grupta aynı olduğu görülmektedir. Ayrıca özetlerin kimin tarafından kontrol edildiğine göre başlık yazabilme ortalamaları incelendiğinde, en yüksek ortalamaya hiç kimse tarafından özetleri kontrol edilmeyen ve diğer kişiler tarafından özetleri kontrol edilen öğrencilerin sahip olduğu görülmektedir. Yazdıkları özetler anne-babaları tarafından kontrol edilen öğrencilerin başlık yazabilme ortalamalarının genel ortalamadan yüksek olduğu, öğretmenleri, arkadaşları veya kendileri tarafından özetleri kontrol edilen öğrencilerin ise başlık yazabilme puanlarının genel ortalamadan düşük olduğu tespit edilmiştir. Kaynak metindeki önemli bilgi yazabilme puanları incelendiğinde, genel ortalamanın 10,24 olduğu ve özetlerinin kim tarafından kontrol edildiğine göre minimum puanlarının 5 olacak biçimde her grupta aynı olduğu ancak maximum puanların özeti kontrol eden kişi gruplarına göre 15 ile 30 arasında farklılaştığı anlaşılmaktadır.

Ayrıca, özetleri öğretmenleri veya kendileri tarafından kontrol edilen öğrencilerin önemli bilgi yazabilme puanlarına ait ortalamanın genel ortalamadan yüksek olduğu ancak arkadaşları, anne-babaları veya diğer kişiler tarafından özetleri kontrol edilen öğrencilerin önemli bilgi yazabilme puanlarına ait ortalamalarının genel ortalamadan düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tablo 9 incelendiğinde, dördüncü sınıf öğrencilerinin kısaltma yapabilme puanlarına ait genel

ortalamanın 2,31 olduğu özetlerinin kim tarafından kontrol edildiğine göre minimum puanlarının 0 olacak biçimde her grupta aynı olduğu ancak maximum puanların özeti kontrol eden kişi gruplarına göre 0 ile 10 arasında farklılaştığı görülmektedir. Kısaltma yapabilmeye ait puanlar bakımından en yüksek ortalama özetleri öğretmenleri tarafından kontrol edilen öğrencilerin sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, diğer kişiler tarafından özeti kontrol edilen veya hiç kimse tarafından özeti kontrol edilmeyen öğrencilerin kısaltma yapabilme puanlarına ait ortalamanın genel ortalamadan yüksek olduğu arkadaşları, anne-babaları veya kendileri tarafından özetleri kontrol edilen öğrencilerin kısaltma yapabilme puanlarına ait ortalamalarının genel ortalamadan düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tablo 9'de bulunan özet yazabilme puanları ele alındığında, genel ortalamanın 32,95 olduğu ve özetlerin kim tarafından kontrol edildiğine göre minimum puanlarının 3 ile 38 arasında, maximum puanların ise 42 ile 85 arasında farklılaştığı görülmektedir. Özet yazabilmeye ait puanlar bakımından en yüksek ortalama özetleri diğer kişiler tarafından kontrol edilen öğrencilerin sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, özetleri öğretmenleri tarafından kontrol edilen veya hiç kimse tarafından kontrol edilmeyen öğrencilerin özet yazabilme puanlarına ait ortalamanın genel ortalamadan yüksek olduğu, ancak özetleri arkadaşları, anne-babaları veya kendileri tarafından kontrol edilen öğrencilerin özet yazabilme puanlarına ait ortalamalarının genel ortalamadan düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 10. Özet yazma sürecinde zorlanma durumunun incelenmesi

Özet Yazmada Zorlanma	N	%	Başlık			Kısaltma			Özet puanı		
			Ort.	Min	Max	Ort.	Min	Max	Ort.	Min	Max
Evet	234	94,70	10,30	5	30	2,26	0	10	32,74	3	80
Hayır	13	5,30	9,58	5	30	3,33	0	10	38,00	10	85
Toplam	247	100	10,24	5	30	2,31	0	10	32,95	3	85

Tablo 10'da belirtildiği gibi, dördüncü sınıf öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu 234'ü (%94,74) özet yazarken zorlandığını, 13'ü (%5,30) ise zorlanmadığını ifade etmiştir. Tablo 9 incelendiğinde öğrencilerin başlık yazabilmeye yönelik genel ortalamasının 2,88 olduğu ve özet yazarken zorlanma durumları farketmeksizin minimum puanlarının 0 ve maximum puanlarının 10 olup, tüm gruplarda aynı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca özet yazarken zorlanma durumlarına göre başlık yazabilme ortalamaları incelendiğinde, özet yazarken zorlanmayan öğrencilerin başlık yazabilme puanlarına ait ortalamaların özet yazarken zorlanan öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Önemli bilgileri yazabilme puanları ele alındığında, genel ortalamanın 10,24 olduğu ve özet yazarken zorlanma durumları farketmeksizin minimum puanlarının 0 ve maximum puanlarının 10 olup, tüm gruplarda aynı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca özet yazarken zorlanma durumlarına göre başlık yazabilme ortalamaları incelendiğinde, özet yazarken zorlanan öğrencilerin başlık yazabilme puanlarına ait ortalamaların özet yazarken zorlanmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tablo 10 incelendiğinde, dördüncü sınıf öğrencilerinin kısaltma yapabilme puanlarına ait genel ortalamanın 2,31 olduğu ve özet yazarken zorlanma durumları farketmeksizin minimum puanlarının 0 ve maximum puanlarının 10 olup, tüm gruplarda aynı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca özet yazarken zorlanma durumlarına göre kısaltma yapabilme ortalamaları incelendiğinde, özet yazarken zorlanmayan öğrencilerin kısaltma yapabilme puanlarına ait ortalamaların özet yazarken zorlanan öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tablo 10'da bulunan özet yazabilme puanları ele alındığında, genel ortalamanın 32,95 olduğu ve özet yazarken zorlanma durumlarına göre minimum puanlarının 3 ile 10 arasında, maximum puanların ise 80 ile 85 arasında farklılaştığı görülmektedir. Ayrıca, özet yazarken zorlanma durumlarına göre özet puan ortalamaları incelendiğinde, özet yazarken zorlanmayan öğrencilerin özet puanlarına ait ortalamaların özet yazarken zorlanan öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5. Sonuç ve Tartışma

Araştırmaya katılan ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin hikâye edici metinleri özetleme becerileri çeşitli değişkenlere göre analiz edilmiştir. Yapılan tasnif, inceleme ve değerlendirmelerin ardından elde edilen sonuçlar bu bölümde açıklanmıştır.

Araştırmaya 247 ilkokul öğrencisi katılmıştır. Bu öğrencilerin 173'ü hem okumayı hem de yazı yazmayı sevdiğini; 40'ı sadece kitap okumayı, 16'sı ise sadece yazı yazmayı daha tercih ettiğini belirtmiştir. Ayrıca katılımcı öğrencilerden 116'sının sınıf öğretmeni kadın; 130'unun sınıf öğretmeni ise erkektir. Bu araştırmada katılımcı öğrencilerin yalnızca hikaye edici metinleri özetleme becerileri incelenmiştir. Öğrencilerin hikâye edici metinlerin özetini yazabilme, özete başlık yazabilme, önemli bilgileri seçebilme ve özet metinlerde kısaltma yapabilme değişkenlerine ait ortalama puanları düşük seviyededir. Bu sonuçlar Akkaya ve Kırmızı (2008) tarafından yapılan araştırmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Araştırmacılar ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin kendi kelime ve cümlelerini kullanarak özet yazmada başarılı olmadıklarını belirlemişlerdir. Özetleme becerisi ile ilgili yapılan araştırmaların pek çoğunda metin türlerini esas alan incelemeler mevcuttur. Bulut (2013) beşinci sınıf öğrencileriyle yaptığı araştırmada öğrencilerin yazdığı özetlerin özetleme ölçütlerini karşılama düzeyi bakımından metin türüne göre değiştiği; öğrencilerin hikâye edici türdeki metinleri özetlemede bilgi verici metinlere göre daha başarılı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırmanın sonuçlarından biri de ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin özet yazabilme puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermiş olmasıdır. Kız öğrencilerin erkeklere göre daha başarılı olduğu anlaşılmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin sınıf öğretmenlerinin cinsiyetini belirtmeleri istenmiştir. Öğretmen cinsiyeti değişkeni dikkate alındığında, sınıf öğretmeni erkek olan öğrencilerin özet yazmada daha başarılı olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, öğrencilerin özet yazabilme puanları ile öğrenci cinsiyeti ve öğretmen cinsiyeti arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Özçakmak'ın (2015) öğretmen adaylarıyla yaptığı araştırmada cinsiyet değişkeninin öğrencilerin özetleme becerileri üzerinde anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığına yönelik yapılan analizlerde, bilgilendirici ve öyküleyici metin özetleme açısından kızlar lehine anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Özetleme, edinilen bilgilerin sınıflandırılmasını sağlama işlemidir. Aynı zamanda mümkün olduğunca az kelimeyle metnin ana ifadesinin ortaya konulma sürecidir. Özetleme çalışmalarıyla beyin, edinilmiş bilgileri daha etkili bir biçimde sınıflandırma ve bilgiye ulaşma kolaylığı sağlamaktadır (Erdem, 2012: 37). Araştırmada ulaşılan sonuçlardan bir diğeri, araştırmaya katılan öğrencilerin özet yazarken önemli bilgileri belirleme puanları cinsiyete ve okuma-yazma tercihlerine göre anlamlı farklılık göstermiş olmasıdır. Kızlar kaynak metindeki önemli bilgileri özet metne aktarabilme hususunda erkeklere göre daha başarılıdır. Araştırmaya katılan öğrencilerin, özet yazabilme puanları öğretmen değiştiren ve değiştirmeyen öğrencilerde benzerlik gösterdiği ifade edilebilir. Öte yandan okuma-yazma tercihlerinin de öğrencilerin özet yazabilme puanları arasında bir farklılık oluşturmadığı belirtilebilir. Kitap okumayı tercih edenlerin yazı yazmayı tercih edenlere göre, hem kitap okumayı hem de yazı yazmayı tercih edenlerin sadece yazı yazmayı tercih edenlere göre önemli bilgileri belirleme puanları daha yüksektir. Öğrencilerin önemli bilgileri belirleme puanları ile öğrenci cinsiyeti ve okuma yazma tercihleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Bir metnin iyi yazılmış özeti, onu yazan öğrencinin okuduğunu anladığını gösterir. İyi özetler yazabilen/üreten öğrenciler, metindeki tüm düzenlemeyi-yapıyı ve temasını öğrenirler. Metin içinde açıkça belirtilmeyen ancak metni anlamak için gerekli olan fikirler ve ilişkiler hakkında çıkarsama yapabilmek için "satırlar arasında okuma" yapmayı mümkün kılan özetleme, öğrenmenin devam etmesini kolaylaştırır (Westby, Culatta, Lawrence, Hall-Kenyon, 2010: 286). Araştırmaya katılan öğrencilerin %74'ü özet yazmayı öğretmenlerinden öğrendiklerini ifade etmiştir. Öğrencilerin yazdıkları özet metne başlık yazabilme puanları incelendiğinde, özet yazmayı anne-babalarından veya arkadaşlarından öğrenen öğrencilerin başlık yazabilme ortalamalarının genel ortalamadan yüksek olduğu belirlenmiştir. Özet yazmayı okulda öğretmenlerinden veya diğer kişilerden öğrenen öğrencilerin ise başlık yazabilme puanlarının

genel ortalamadan düşük olduğu tespit edilmiştir. Önemli bilgi yazabilmeye ait puanlar bakımından en yüksek ortalamaya özet yazmayı anne-babasından öğrenen öğrencilerin sahip olduğu tespit edilmiştir. Kaynak metnin kısaltılmasında özet yazmayı anne-babasından öğrenen öğrencilerin en yüksek puanlara sahip oldukları anlaşılmıştır. “Başlık, ana düşünceyle özellikle de konuyla ilgilidir. Metnin tamamını kapsar. Bir bakıma başlık, okuyucunun okuyacağı metinle ilgili bilgilerin tümünü kapsayıcı bir ön söyleme biçimidir. Bu kısa sözcük ya da sözcük grubu okuyucuda birçok işlevler yerine getirir” (Günay, 2007; Akt: Coşkun, 2011: 30). Belet (2005) tarafından yapılan öğrenme stratejilerinin okuduğunu anlama ve yazma becerileri ile Türkçe dersine ilişkin tutumlara etkisini belirlemeye yönelik araştırmada, özetleme stratejisine ilişkin “okunan materyaldeki başlığı bulma” ve “materyalde anlatılmak istenen ana fikri bulma” davranışlarının gözlem sistematığı içinde; göreceli olarak daha az kazanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Çıkrıkçı (2004) belirli bir metin yapısının özet metin yapısına dönüştürülmesi sürecinde metindeki hangi birimlerin ve ne tür stratejilerin kullanıldığını araştırmıştır. Beşinci sınıf öğrencilerinin özetleme ediminde, en çok doğrudan alıntı ve alıntı stratejilerini kullandığı, öğrencilerin doğrudan alıntı stratejisini çok kullanmaları nedeniyle, metnin içerik bütünlüğünde sapmaların az olduğu görülmektedir.

İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin %36’sı öğretmeni istediği zaman; % 36’sı ara sıra; % 25’i her zaman özet yazmaktadır. Özet yazabilmeye ilişkin genel puanlar incelendiğinde de öğretmen istediği zaman özet yazanların en yüksek puanı aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Kutlu, Yıldırım, Bilican ve Kumandaş’ın (2011) yaptıkları araştırmada, ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama becerileri üzerinde öğrenciye ait kitap sayısı, öğretmenin okunan metinlerle ilgili özet yazdırması ve öğretmenin okumayla ilgili ev ödevi vermesi değişkenlerinin anlamlı düzeyde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin yazdıkları özetlerin kurallara uygunluğunun denetlenmesi ve geri dönütler verilmesi de bu becerinin geliştirilmesi bakımında mühim bir etkidir. Araştırma sonuçlarına göre ilkokul dördüncü sınıftaki öğrencilerin özetleri %46’sı sınıf öğretmeni, %34’ü anne-babalar tarafından kontrol edilmektedir. Genel özet yazma puanları mukayese edildiğinde özetleri öğretmenleri tarafından kontrol edilen veya hiç kimse tarafından kontrol edilmeyen öğrencilerin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özetleme, okuduğunu anlamının bir göstergesi ve anlama düzeyini geliştiren temel stratejilerden biridir. Özetleme, öğrencileri metni okurken etkin olarak metinle meşgul olmaya zorlamak için gerçekten iyi bir yoldur (Rose, 2001: 31). Öğrencilerin hikâye edici metinleri anlama düzeyleri yükseldikçe hikâye edici metin özetlerinde kullandıkları özetleme başarısı da artmaktadır (Bulut, 2013: 129). Ekiz, Erdoğan ve Uzuner (2012) tarafından yapılan araştırmaya göre, okuduğunu anlama becerisi yetersiz olan öğrencilerin bu becerilerinin geliştirilmesinde TİÖD (Tahmin-İnceleme-Özetleme-Örgütlenme-Değerlendirme) stratejisi etkilidir ve öğrencilerin okuduğunu anlama becerisini geliştirmiştir. Özet yazma ile ilgili sorunların sebebi incelendiğinde öğrencilerin metni okumak için ayrılan zamanın yetersiz olmasıdır. Gerçekten anlaşılmayan bir metnin doğru şekilde özetlenmesi güçleşmektedir. Özetleme becerilerinin geliştirilmesinin akademik başarı ve genel okuryazarlık becerilerini de etkileyeceği düşünülmektedir. Bu çerçevede araştırmanın sonuçlarına uygun olarak bazı öneriler geliştirilmiştir:

Öğretmenler not alma ve özetleme stratejilerinin öğretimi konusunda kendilerini geliştirmeli, not alma ve özetlemenin nasıl yapılacağı hususunda öğrencilere doğru rehberlik yapmalıdırlar. Özet yazma sürecinde öğrenci tek başına bırakılmamalı, okunan metni özetleme sebepleri öğrencilere açıklanmalı, özetleme aşamaları öğrencilere gösterilmelidir.

Konu ile ilgili yapılabilecek araştırmalarda sınıf öğretmenlerinin özet yazmayı öğretme süreci ele alınabilir. Özet yazmayan öğrencilerin özetleme ve anlama becerilerini geliştirmeye yönelik eylem araştırmaları tasarlanabilir. Özet yazmanın Türkçe dersi kapsamında öğrenilmesine karşın diğer tüm derslerde de kullanılabilirdiği gerçeğinden hareketle ilkokul öğrencilerinin özetleme becerilerinin fen ve sosyal bilgiler derslerindeki başarılarına olan katkısı incelenebilir. Bu araştırmada sadece hikâye edici metinlere yönelik özetleme becerileri incelenmiştir. Bilgilendirici metinlerin özetlenmesi sürecini inceleyen farklı çalışmalar yapılabilir. Ayrıca hem ilkokul hem de

ortaokul öğrencilerini kapsayan boylamsal araştırmalarda okuma ve yazma becerilerinin birlikte kullanıldığı özetlemeyi etkileyen unsurlar incelenebilir. Okullarda kullanılan Türkçe kitaplarındaki metinlerin okuma, anlama ve özetleme becerilerini geliştirmeye uygunluğunu irdeleyen özgün araştırmalar da tasarlanabilir.

Kaynaklar

- Akkaya, N., Kırmızı, F.S.(2008).*İlköğretim birinci kademede özetleme stratejisinin kullanımının değerlendirilmesi*. VII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, 2-4 Mayıs. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Aktaş, N.(2015).*Okuma öncesi strateji öğretiminin 4. sınıf öğrencilerinin ekrandan okuduğunu anlama düzeyine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Akyol, H. (2012). *Programa uygun Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Ayçin, A.(2009).*İSOTEG tekniğinin beşinci sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama başarısı ve okumaya yönelik tutumları üzerine etkisi YİBO örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Batmaz, O.(2017). *İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersinde okuduğunu anlama stratejilerini kullanma düzeyleri ile okuduğunu anlama başarı düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Bayburt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bayburt.
- Belet, D.(2005).*Öğrenme stratejilerinin okuduğunu anlama ve yazma becerileri ile Türkçe dersine ilişkin tutumlara etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Beydoğan, H. Ö.(2010).Okuma ve anlamayı etkileyen stratejiler. *Millî Eğitim*, 39(185), 8-21.
- Bozpolat, E. (2012). *Türkçe dersinde birleştirilmiş işbirlikli okuma ve kompozisyon tekniği ile kullanılan hikaye haritası yönteminin öğrencilerde okuduğunu anlama becerisini geliştirmeye etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Bulut, P.(2013).*İlköğretim beşinci sınıf öğrencileri ve öğretmenlerinin özetleme stratejilerinin değerlendirilmesi: Türkçe dersi örneği*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Bulut, P.(2006).*Kavram geliştirme yönteminin ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin kelime hazinelerini geliştirmeye etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K.(2007).*Research methods in education*, 6.baskı New York: Routledge, Taylor & Francis
- Coşkun, S.(2011).*Bilişsel farkındalık stratejilerine dayalı okuma eğitimi etkinliklerinin okuduğunu anlama becerilerini geliştirmeye etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Çakıroğlu, A. (2007). *Üstbilişsel strateji öğretimi ile okuduğunu anlama başarı düzeyi düşük olan öğrencilerin okuduğunu anlama erişimini artırımına etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çıkrıkçı, S.,S. (2004). *İlköğretim öğrencilerinde özetleme becerisinin gelişimi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Duke, N. K., & Pearson, P. D.(2008). Effective practices for developing reading comprehension. *The Journal of Education*, 189(1/2), 107-122.
- Ekiz, D., Erdoğan, T.& Uzuner, F.G. (2012). Aksiyon araştırması aracılığıyla okuduğunu anlama becerisinin geliştirilmesi. *The Journal of Academy Social Science Studies*, 5 (7), 303-328.
- Epçaçan, C., & Erzen, M.(2010).Okuduğunu anlama becerileri ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Millî Eğitim*, 39(185), 22-32.
- Erdem, C.(2012).Türk dili ve edebiyatı öğretmen adaylarının özetleme stratejilerini kullanım tercihleri ve metin dil bilimsel bir özetleme çalışması. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1(3), 36-52.
- Ertem, İ. S. (2014). Okuma yazma eğitimi ve teknoloji. İ. S. Ertem (Ed.), *Okuma yazma eğitimi ve teknoloji içinde* (s. 51-60). Ankara: Nobel.
- Fox, E.,& Alexander, A.(2009). *Text Comprehension*. S.E. Israel ve G.G. Duffy (Edt.) Handbook Of Research On Reading Comprehension (1. Baskı) içinde (s.227- 239) New York: Routledge
- Göçer, A.(2014).*Yazma eğitimi yazma uğraşı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Görgeç, İ.(1999).Özetleme becerisinin öğrencilere öğretimi. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 62, 22-28.
- Güneyli, A. (2007). *Etkin öğrenme yaklaşımının anadili eğitiminde okuma ve yazma becerilerini geliştirmeye etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Gürbüz, M.(2014).*İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinde SQ4R tekniğinin okuduğunu anlamaya etkisi*. Uşak Üniversitesi, Uşak.

- Kanmaz, A. (2012). *Okuğunu anlama stratejisi kullanımının, okuduğunu anlama becerisi, bilişsel farkındalık, okumaya yönelik tutum ve kalıcılığa etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Karatay, H., & Okur, S. (2012). Öğretmen adaylarının öyküleyici ve bilgilendirici metinleri özetleme becerileri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(7), 399-420.
- Kelley, M.J. & Clausen-Grace N.(2007). *Comprehension shouldn't be silent* Newark, USA: International Reading Association.
- Kuşdemir, Y.(2014). *Doğrudan öğretim modeli'nin ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara
- Kutlu, Ö., Yıldırım, Ö., Bilican, S., & Kumandaş, H.(2011). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlamada başarılı olup-olmama durumlarının kestirilmesinde etkili olan değişkenlerin incelenmesi. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 2(1), 132-139.
- Mikulecky, B.S. & Jeffries, L.(1996). *More reading power* . The United States Of America: Longman
- Özçakmak, H.(2015). *Türkçe öğretmeni adaylarının not alarak dinlemede özetleme stratejilerini kullanma*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara
- Pilten, G. (2007). *Ana fikir bulma stratejisi öğretiminin ana fikir bulma ve okuduğunu anlamaya etkisi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara
- Reutzel, D.R., & Cooter, R.B.(2009). *The essentials of teaching children to read: The teacher makes the difference*. Boston: Pearson Education
- Rose, M.S. (2001). In defence of summarization. *College of The Bahamas Research Journal*. 10, 29-34.
- Sever, S. (2004). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sulak, S. E.(2014). *Süreçsel modelle bilgilendirici metin öğretiminin okuduğunu anlama becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Susar Kırmızı, F., & Akkaya, N. (2009). University students for using the summarizing strategies. *Procedia Social and Behavioral Sciences*. 1, 2496-2499.
- Sweet, A.P.,& Snow, C.(2002). Reconceptualizing reading comprehension. L.B. Gambrell, C.C. Block, M. Pressley (Edt.) *Improving Comprehension Instruction* (1. Baskı) içinde (s.17-53) San Francisco: Jossey – Bass
- Yılmaz, M., & Top, M. B. (2015). İşbirlikli tartışma sorgulama (its) stratejisinin ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama başarılarına etkisi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(30), 78-97.
- Westby, C., Culatta, B., Lawrence, B., & Hall-Kenyon, K. (2010). Summarizing expository texts. *Topics in Language Disorders*, 30(4), 275-287.

Extended English Summary

Reading skills, which are important influences in human life, can gain a wide perspective on individual academic achievement, quality communication, different cultures and ideas. Although reading tools (digital tools - printed books) vary in parallel with technical developments, reading itself retains its priority among ways of accessing information. In order to be an independent literate, it is not enough alone to have access to knowledge. It is the real thing to be able to comprehend the meaning in the text and to capture the essence, to use the obtained knowledge, to construct new ideas and ideas by means of constructing in the meaning mind. In order to be able to accomplish this, the reader's busyness with the text (/book) necessitates the use of a number of techniques and tools. The main aim of reading education is to improve the reading comprehension skills. The development of comprehension requires knowing, learning and using certain strategies, which are essentially the mainstay of being "competent readers". Starting from primary school, reading education given at many levels of education should include teaching and using the techniques of reading comprehension strategies. One of the strategies and activities used to improve the level of comprehension after reading is summarized. There are many benefits to the reader's summarization, which means that the reading is abbreviated in its sense. Summarizing, which offers positive contributions to both the teacher and the student, the student is able to recognize the main idea, control his / her understanding level and make decisions.

Purpose

The aim of the research is to examine the skills of summarizing as a component of the reading of the reading of primary school fourth graders. The questions that are searched for in the survey are:

- 1- What are the summaries of narrative texts of fourth grade students in primary school?

2- Summarizing of narrative texts of fourth grade students in primary school,

- a. According to sex;
- b. According to the teacher's gender;
- c. According to the status of school or teacher change;
- d. According to preference of reading or writing;
- e. According to the control of the written summary;
- f. According to the summary writing frequency;
- g. According to who has learned to summarize;
- h. Does it show a meaningful difference according to the difficulty in writing the abstract?

Results

The study was carried out with the participation of 247 students in Kırıkkale province center in 2016-2017 academic year. These students liked to read both 173 and write; Of the students prefer to read only books and 16 of them prefer to write only texts. 116 women from participating students of classroom teachers; 130 of classroom teachers are male. The average scores of the students who can summarize narrative texts, write essay headlines, select important information and abbreviate in summary texts are low. According to those who prefer to read books among students, those who prefer to read and write are more likely to score important information than those who prefer to write. When 36% of fourth grade students in elementary school want to teach; 36% occasionally; 25% always write a summary. According to the results of the research, the summary of the students in the fourth grade of elementary school is controlled by 46% class teacher and 34% by parents.

Discussion

In this research, it is understood that female students are more successful in summarizing than men. When the teacher gender variable is taken into account, it is understood that the students whose class teacher is male are more successful in summarizing writing. In addition, the students' scores for determining important information when writing abstracts differed significantly according to sex and literacy preferences. Girls are more successful than men in the ability to deliver abstract information in the source text. Similarly, in the research conducted by Özçakmak (2015) with teacher candidates, it was determined that there is a significant difference in favor of females in terms of informative and narrative text summaries in the analysis of whether the gender variable makes a meaningful difference on the summarization skills of the students. When the results are evaluated, summarization is proved to be more successful as a comprehension strategy that girls read. 74% of the students who participated in the survey stated that they learned from their teachers to write summaries. When the summary text title writing scores of the students were examined, it was determined that the students who learned to write summaries from their parents or friends were higher than the general average of the title writing averages. It was found that the students who learned to write abstracts from their teachers or other people in the school had lower average writing scores than the average. The created text is the plain text of the title text and its main idea is described directly in the simplest form. Especially in the summary writing process, the summary text of the title of the source text must be preserved exactly. Within the observation system of "finding the heading in the reading material" and "finding the main idea to be explained in the material" regarding the summarization strategy in the study to determine the effects of the learning strategies and the writing skills of Belet (2005) it is achieved as a result of relatively less earning. Çakırkçı (2004) investigated which units in the text and what strategies were used in the process of converting a particular text structure into a summary text structure. Fifth grade students seem to have less divergence in the content integrity of the text because they use the direct quoting and quoting strategies most often in the summarizing act, and students use the direct quoting strategy extensively. The fact that different research results are similar to each other generally reinforces the idea that students are inadequate in writing essays. Different studies can be done to review the summarization process of expository texts. In addition, longitudinal investigations involving both primary and secondary school students can examine the factors that influence the summarization of reading and writing skills used together. Specific research can also be designed to examine the appropriateness of reading, understanding and summarizing skills of texts in Turkish books used in school.